

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KOZLONYE.

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Helyben: félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. — ill.
Vidéken: félévre 9 kor., negyedévre 4 kor. 50 fill.

FŐSZERKESZTŐ:

BENEDEK JÁNOS.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

SZÉKELY IMRE.

POLITIKAI ROVATVEZETŐ:

Dr. BOROSS LAJOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Debreczen, Fő tér 42. szám. Lamprecht palota
első emelet, az udvarban.

Kossuth támadói.

— szeptember 22.

(Sz.) Kossuth Ferencz ellenségei tulajdonképpen a függetlenségi és 48-as párt ellenségei. — Támadván, gyanusítván, rágalmazván a párt nagynevű, nagyérdemű vezérét; magát a pártot bántalmazták. Nem pusztán Kossuth Ferencz ellen irányul az ő törekvésük, hanem a függetlenségi pártot igyekeznek gyöngíteni kívülről is, belülről is. A tiszta magyar nemzeti szabadelvűséggel összeforrt tiszta függetlenségi politika bántja őket. A magyar népnek e politikához fűződő lobogó lelkesedését szeretnék megtörni. E végből gyalázkodnak Kossuth Ferencz ellen és lesnek minden szavára, minden tetteire, mint a karvalyok, hogy rácsaphassanak.

El voltunk rá készülve, hogy Kossuth orosházi látogatását is felhasználják ezek a fekete máju karvalyok. Kossuth hosszú, nehéz betegségéből csak az imént épült föl, s bár vigyázni kellene egészségére, kötelességének tartotta, hogy a kedvezőtlen időjárás mellett is kiállja az utazás fáradalmait s elmenjen az orosházi Kossuth-szobor leleplezéséhez, hogy ott hirdesse a függetlenségi politika igazságait és a Kossuth-kultusz nagy nemzeti jelentőségét. A karvalyok nincsenek az efféle tekintettel. Nekik préda kell. Nem azért lesnek rá, hogy bele ne vágják karmaikat.

Mondhatott volna Kossuth Orosházán akármit, a karvalyok rácsapnak volna. Meg is cselekedték. Vad szenvedélylyel esnek neki; szilaj gyűlölettel tépik, karmolják. Undo-ritó, amit elkövetnek.

Persze a józan magyar ember csodálkozik azon, hogy mi támadni valót találnak Kossuth orosházi szereplésén? Hiszen Kossuth Ferencznek, a leleplezés után tartott lakomán mondott politikai természetű beszéde a függetlenségi politikához való föltétlen ragaszkodást hirdeti s ugyyszólván fogadalmat tesz a függetlenségi eszmék megvalósításáért harczó párt tántoríthatatlan küzdelmére.

De ezenkívül kijelentette egy politikai igazságot, egy olyan igazságot, mely elől komoly férfunak,

aki hazája és nemzete ügyét hiven akarja szolgálni s nem csinál lelkiismeretlen kalandor-politikát, soha, sehol, semmi körülmények közt nem zárkozhatik el. Azt mondta, hogy »a nemzetet bizonytalan vállalkozásokba terelni nem szabad s a küzdelmek nemét és mértékét gondosan mérlegelt körülményekhez kell alkalmazni, mert a politikában a hiba még jobban megbosszulja magát, mint a véték«.

Lenyomtatjuk im újra ezt a kijelentést, mert a karvalyok ezért támadják meg Kossuthot.

Hát van ebben támadni való? Van-e, vagy nincs? Mit törődnek azzal a karvalyok? Ha Kossuth Ferencz a Miatyánkot mondja vala el, akkor is megtámadják. Hiszen ezért állnak rá lesben. Szemére vetik, hogy az apja, Kossuth Lajos nem mérlegelt gondosan. A miből az következik, hogy Kossuth Lajos csak úgy vakon, pusztán a szenvedély világitása mellett csinált politikát s így intézte a nemzet sorsát. Persze, mert nem elég Kossuth Ferencz bántani, Kossuth Lajos politikai bölcsességét is hamis világitásba kell helyezni. Elfelejtik, hogy igenis Kossuth Lajos hirdette igen sokszor azt az axiómát, amit most Kossuth F. jelentett ki: hogy a politikában a hiba még jobban megbosszulja magát, mint a véték.

De hát a függ. párt ellenségeinek az lévén a törekvése, hogy a Kossuth Lajos szelleméhez hiven ragaszkodó pártot és vezért diszkreditálják: rálicizálnak a függetlenségi politikára és Kossuth-abbaknak akarnak feltűnni, mint maga Kossuth Lajos.

Hát hiába vijjognak a karvalyok, a függetlenségi párt vezére kiállja az ő durva támadásait és halad a maga útján. Am tartásuk a karvalyok politikai bölcsességnek azt, hogy a nemzetet bizonytalan vállalkozásokba is bele szabad terelni s a politikai küzdelmek nemét és mértékét nem kell a gondosan mérlegelt körülményekhez alkalmazni. Legyen ez az ő politikai hitelvük, de minden józanul gondolkodó ember megérti, hogy az ilyen politika csak kalandor-politika.

Aki a 48-iki magyar állapotot

kat a maiakhoz hasonlítja; aki azt hirdeti, hogy a magyar nemzet mai erőviszonyai, mai szertelen gyöngesége, mai társadalmi züllöttsége, a mai szervilis közszellem mellett, mikor a 67-es kormányzati rendszer által harminczöt esztendőn át végbevitt romolások hatásai mindenfelé érezhetők; mikor erős ellenállásra alkalmas középosztály nincs, a nép milliói pedig szegények; mikor a magyar állam csak olyan, mint egy megszállott tartomány, melyen idegen hadak ülnek, ezt a csenevész, mindenképpen elgyötört nemzetet bele lehet, bele szabad vinni bizonytalan vállalkozásokba: az vagy gonosz vagy oktalan.

Es Kossuth Ferencz azért támadják most, mert a függetlenségi politika mellett józan, hazafias bölcsességet hirdet.

Nyilvánvaló, hogy ez a frondörködés a függetlenségi párt ellen irányul. Ezt szeretnék a párt ellenségei mindenképpen megzavarni. Bántalmazván a vezért, ezen a révén igyekeznek a bomlasztó elemeket becsempészni a függetlenségi pártba s az ennek eszméiért hevülő magyar közvéleményt Kossuth pártja iránt bizalmatlanná tenni.

Nem fogják céljukat elérni. Igyekezetük megtörik a függetlenségi párt vezérének és a pártnak azon a szilárd elhatározásán, melylyel kötelességeiket teljesíteni kívánják az eljövendő küzdelmek rendjén és megtörik a magyar függetlenségi közvélemény józanágán is.

POLITIKA.

Osztrák hang a magyarnyelvű katonai oktatás ellen. Salzburgban a tartománygyűlés tegnapi ülésén indítványt nyújtottak be, mely szerint a tartománygyűlés aggodalmának adjon kifejezés amiatt, hogy a hadügyminiszter augusztus 27-iki rendelete a magyarnyelvű katonai oktatásról és az osztrák közoktatási miniszternek a szláv párhuzamos osztályokról szóló rendelete a birodalom egységét veszélyezteti.

Néphadsereg.

— szeptember 22.

Mindig élénkebben lépnek elő a bécsi hadügyi körök az újabb milliók követelésével. Kell a monarchia biztonságának szempontjából. Hát erre mi egyszerűen azt felelhetjük: lehetetlen. Ahol pedig e lehetetlenség beállott, ott nemcsak a hatalmas katona urak, de még a náluk hatalmasabb koronás fők ereje is megtörik.

De nemcsak lehetetlen, hanem szükségtelen is. Mert az osztrák hadseregre a jelenlegi szervezetében nem milliókat, hanem akár milliárdokat is vesztegethetnénk s az a közösnek nevezett osztrák hadsereg még sem leend támasza, biztosítóka soha, de soha a Habsburgok trónjának is. Épp azért kár a mostani katonai kiadásokért is.

Ismétlem, nem volt az a multban sem támasza a trónnak. Nem Mária Terézia korában, az örökösödési háborúkban. Nem az a Nagy Napoleon ellen vívott harcokban. Nem 1848—49-ben. 1867-ben pedig egyenesen ez a hadsereg vitte az örvény szélére a Habsburgok nagyhatalmi állását.

És amint nem volt biztosíték a multban, nem lesz ez a jövőben sem. Ez ki fog tűnni a legelső alkalommal, ha tűzbe viszik a közös hadsereget. Nem győzhet ez a hadsereg azért, mert ma is megvan benne az az osztrák copf, ami meg volt 1867 előtt. Az a baja a közös hadseregnek, hogy a közös kiegyezés alkalmával nem szakítottak a mult tradícióival s a magyar nemzet vitézségét, becsvágyát, bátorságát és önfeláldozását nem siettek beviinni oda.

No hát éppen Magyarország s ha úgy tesszük, a trón érdekében kötelességünk harcokész seregről gondoskodni. De hát lehet-e? Igen, lehet!

Már a mult évi nagy katonai vita

alkalmával kifejtettem, hogy a milicziának a néphadseregnek vagyok a híve. Nemcsak azért, mert a mai általános védkötelezettség mellett az állandó hadsereget nem tartom egyébként, mint a zsarnokság eszközes eszközének s alkalmas médiumnak arra, hogy végkép ki zivják, kiszarolják a népek minden anyagi erejét.

Szerintem tehát mielőbb szervezni kell országszerte a néphadsereget. Szervezni pedig úgy, hogy az hazánkban teljesen megfeleljen az önvédelem feladatának.

Minden gyermeket katonailag kell kiképezni. Ugy a városi, mint a községi és falusi iskolákban gondoskodni kell a serdülő gyermekek katonai testi kiképzéséről.

A katonaképzést minden iskolába kötelező tantárgyakként kell bevezetni, úgy, hogy a magasabb: polgári, gimnáziumi és reáliskolákban a fiatalság fejlődő értelmiségének megfelelő szellemi kiképzést is nyerve a katonai tantárgyakból a testi kiképzés mellett, mint a: tornászásban, rendszeres gyaloglásban, lovaglásban, vívásban és főleg, amit első sorban kellett volna említenem, a lövészetben.

A nép- és elemi iskolákban játszva tanulja meg pár nap alatt a gyerek azt az exerceziót, amivel most az osztrák hadsereg komiszkammaschenknopfjai három egész esztendőig vesződnék; s ordítják, hogy: Szécsás lábada! Szalmás lábada!

De megtanulják a fegyverek alkatrészeit ismerni. Hozzászoknak a fegyverforgatáshoz s idejekorán tanul czélozni, löni s leszokja ellenszenvét a fegyverviselés iránt még az is, akinek ezzel szemben idoszinkrációja lehetne.

Ha a gyermeket katonailag neveljük s ha a felnőtteket tovább képezzük, akkor egy ily nevelt, ily kiképzett magyar katonaság bizony jobban helyt fog állani a veszély napjaiban, mint a mai közös had-

sereg és nem emészt fel a polgárság javát

És ha a jövő nemzedéket már az iskola padjain hozzászoktatjuk a fegyverforgatáshoz, ha a fegyverhordozást állandósítjuk, akkor nem kell két, sem hároméves szolgáti idő, mert 17—18 éves korában már minden magyar gyerek jó lövész, jó lovas és kitűnő gyalogos katona fog lenni. Ezeknek azután csakugyan elegendő pár hét arra évenként, hogy katonailag szervezve, vezetve és fegyelmezve legyenek.

Az ily nevelt és kiképzett magyar katonaság azután épúgy fog elbánni Európa bármelyik hadseregével, mint a fiatal japán sereg a muszkával.

És ezekből támadnak majd oly jó hadvezérek, amint rosszakat a bécsi hadiskola nevel tucatszámra a penzió részére.

S hogy teremhessenek, nem elég a katonaképzést az elemi és népiskolákban kezdeni. Nem elég a középiskolákban mint rendes tantárgyat elméletileg és gyakorlatilag továbbfejleszteni, hanem az egyetemen kell külön hadtudományi fakultást állítani a jogi, orvosi, bölcsészeti és hittani fakultás mintájára.

Aki a magasabb katonai tudományokra ki akarja magát képezni, legyen alkalmas azt idehaza magyar egyetemen elvégezni.

Ebből lesz azután igazi magyar tiszt, mert amellet, hogy katona, tudni fogja, hogy polgár is.

Az igazság érdekében!

(Dollinger tanár. — A protekció.)

— szeptember 22.

Dollinger tanár esete a társadalom főlészínét mozgásba hozta. Tulajdonképp nem annyira maga az eset, mint inkább az eset által fölébresztett az a sokféle körülmény, melyek az emberi társadalom szövetségének

A szív őrlőjei.

Irta: Nagy Béla.

Alig mulik el nap szerelmi gyilkosság vagy öngyilkosság nélkül. Valami különös ez a mai, anyagiaságnak hódoló világban. Szinte kontrasztikus, hogy ma, mikor minden nyers munka, a gépek zakatolása körül forog, midőn a falat kenyérért élet-halál túsát vív az emberiség, ma a szív eszményi érzelméi sirba tudnak kergetni egyes embereket. És a legesodálatosabb az, hogy az emberben egyáltalában találunk eszményi érzelmeket.

Vagy talán igaza van Bognár Zsigmondnak, hazánk egyik legnagyobb gondolkodójának, mikor azt mondja, hogy anyagi korban az emberek eszményiek.

És Bognár hozzáteszi: Ma ideális kort élünk, az emberek tehát anyagiasak. Bognár, úgy látszik, a haladásban látja az eszményt, de ugyanazt a haladást eszközölő emberiséget anyagiasnak nevezi. Nem kutatam azonban Bognár tételeinek logikai összefüggését s csak azt akarom konstatálni, hogy korunk sem nem eszményi, sem nem anyagi kor. Korunk az eszményi és anyagi áramlatok változatosságának a kora. Mindennap más képet tár elénk oly formán, hogy 24 óra leforgása alatt a legellentétebb fogalmakat alkotunk magunknak a világ és az emberiség értelmezéséről. — S ezt a folytonos változatosságot annyira megszokjuk, hogy nem is tudnók nélkülözni. Pillanatról pillanatra lessük az újságot, amelyben ma már a világgraszáló, mélyen megrendítő

események, teatralitások érdekelnek bennünket. Ideges türelmetlenséggel fekszünk le este s azon gondolatlalt alszunk el, hogy a reggel a rajon mily szenzációt talál fel izzgó dolgokra éhes gyomrunk pillanatnyi kielégítésére?

Ez a türelmetlenség kihat mindenre! Idegeinket testünk természetének a korlátain túlfeszíti s szerveink rendszertelensége maga alá temeti úgy a testi, mint szellemi életünk rendszerét. Csak ezen alapon tudom megmagyarázni a szerelem okából történt gyilkosságokat.

A kor emberének a szive csak nagy nehezen tud eszményi érzelmeket táplálni és a szenvedélyesség, — a mely érzelmi momentumoknál a jelen kort jellemzi, — különválasztandó az eszményi érzelemtől. A szenvedélyesség a test és a vér fellángolása, míg az eszményi érzelem bizonyos lelki egyesülés a szívvel.

De megtörténik, hogy két ellenkező nemű szív egymás iránt rokoni érzelmeket táplál anélkül, hogy vérbeli viszonyba jönnének egymással. Mindkét szívben az eszményi érzelem parazsa élesíti a szerelem tüzeit. Nyugodt vérmérsékletnél, szabályos idegrendszerrel a végeredményben egyhangu boldogság, mondjuk, hogy csak megelégedés koronázza szívük legközelebbi értelemben veit rokonságát: a szerelmet.

De ha az eszményi szerelemben egyesülni akaró két lény csak egyikében is a türelmetlenség megnyilvánul s az eszményi rokonság idő előtt a vér és test vágyainak szenvedélyességévé fajul, a két lény különböző nemű szive együttérzésére nincs, nem

marad meg a paritás s az egymással való meghasonlás türelmetlenség természetes következménye leend. E meghasonlás nem a rokonság, az érzelem megszűnésében nyilvánul meg, sőt ellenkezőleg, fokozódnak az érzelmek, de már nem eszményi cél felé törekedve, hanem anyagi vágyak kielégítésére irányulva. Mi történt az ily módon egymással meghasonlott két lény között?

Az egyik érzelmét túlhaladták a másikét; az egyik többet kívánt, mint a menyit a másik adhatott és mivel megtagadni egyik sem tudta a másik kívánalmait, kérséit, de teljesíteni se tudta, nem akarván egymással ellentétbe jutni, elhatározták, hogy megszűnnek létezni: meghalnak, öngyilkosok lesznek!

Igy állitható fel általánosságban azon szerelmi gyilkosságok és öngyilkosságok okadatolása, melyeknél semmiféle külső behatás közre nem játszott. Így tehát, tekintve, hogy társadalmi életet élünk s uton-utófélen külső behatásoknak vagyunk kitéve, — fenti okadatolásnak csak elméletben lehet érvényessége, létjogosultsága.

De lássuk csak, hogy a meghasonlás gyakorlati uton mint sodorja az elpusztulásba a meghasonlott szívbeli rokonságot élni akaró embereket. Két különböző nemű lény eszményi hatások között szereti egymást. Közbe jön egy anyagi kérdés, amely minden illuziót szertefoszlat és mivel a dolog szerelem ugyis csak illuzión épül fel, a két lény unalmasnak, sivárnak látja azt az épületet, amelybe az anyagnak csak egy oseppe is méltelyezte meg az eszményt, agyukban a gondolatok romantikája össz-

szálat képezik s amely szálakhoz megannyi emberi magánérdekek fűződnek.

A kiindulási szempont mindenestre társadalmi, amely szövetnek koponyege alatt nyüzsgőnek a magánérdekek milliói. Ha mind az a toll, mely olykor-olykor a társadalmi érdekek védelmére tintába merül, a magánérdekektől megtagadva a szolgálatot és csak akkor írja, ha tisztán társadalmi érdekekről lenne szó, félannyi tinta se fogyna el, mint amennyi fogy. Magamat se veszem ki. A Deák-né vásznánál én se vagyok különb s egyáltalában nem is akarok, mert hiába is akarnék különb lenni az embernél. Eppen azért, mert ismerem az embert, merek véleményt kockáztatni az emberi dolgok felett.

Dollinger tanár urhoz engemet semmi-féle kötélek nem fűz. Se ismerősök nem vagyunk, se barátok. Sem a tudományt, sem a tehetséget nem vagyok képes megítélni, hanem a vele történt esetet igen. Ennek megítéléséhez valami nagy orvosi szakismeret nem kell, mert mindnyájunkkal történhet baleset. Tudok esetet, mikor az anya szórakozottságból vagy más körülmények közbenjöttével, de mindenestre öntudatlanul, forró vízzel öntötte le a gyermekét; mikor az anya kiejtette gyermekét az ablakon; esetet, hogy beleejtette a tűzbe és eseteket, hogy az anyák beleőrültek fájdalomkában az öntudatlanul történt ily borzasztó momentumok utóhatása alatt. Tudok esetet, mikor valaki „véletlennek” nevezett behatás avagy elgondolkozás következtében agyonlőtte magát; vizyázatlanúság következtében megégett vagy vízbe halt. És senki sincs biztosítva ily „véletlentől”. Senki se állíthatja magáról, ha csak nem bolond, hogy vele nem történhetett volna meg, avagy nem történhetik olyasmik, amit egy megfélemezett pillanatban követhetett volna avagy követ el. Ha a vonat nem fűtülne, az automobil nem dudálna, a kocsis nem kiabálna, majdnem mindanyian el lettünk volna gázolva már daczára ama tudatnak, hogy közforgalmi helyen járunk s a vizyázatlanúság életünkbe kerülhet.

Igaz, hogy az orvosnak mindenkor hivatása magaslátán kellene állnia, esztét, figyelmét összeszednie, mert emberek élete

hangot teremt a sziv naiveszerű elkeseredésével, — ez az örültség első lépcsőfoka — és eldobják maguktól az életet.

A szerelem okából történt halálozásokat nagyban elősegíti az áldozatok közvetlen idegessége, amely onnan keletkezik, hogy a különösen csak szerelmileg kifejezésre jutó szerelem annyira megerőlteti úgy a szívet, mint a kormányzó agyat — amelyet ilyenkor nem akarát, hanem az agy vezérel, — hogy ideges neurasthenia (buskomorság) betegsége kezdi gyötörni az emberi szervezetet.

Azon pillanatban, midőn az öngyilkos halálra szánta magát, az örület stádiumában van s agyának meghibbanása az utolsó pillanatban rendszerint tetőpontra hág. De csak azokat lehet öngyilkosoknak nevezni, akik gyávaság, unalom vagy lelkifurdalás miatt dobják el az életüket. Lehet-e öngyilkossággal megbélyegezni azt a katonát, aki látva, hogy az ellenség kezébe kerül, inkább önmaga vet véget életének, semhogy kitegye magát az övéi elárulása veszélyének?

Angliában azon öngyilkosokat, a kikét az önmaguk ellen történt merénylet megölni nem tudott, felépülésök után törvény elé állítják és éppen úgy büntetik, mintha más ember ellen követők volna el a gyilkosság kísérletének a büntetést.

Igazán kevesebb volna az ujságszenzáció, ha az öngyilkosság nálunk is büntetnek minősítették és szigorúan büntetnék.

bizatik rá és emberek életéért felelős. Hiszem is, hogy az orvos saját magát gyógyítva hamarabb elpusztulna, mintha egy orvosra bízna, mert a megfigyelés és a lelkiismeret ama fokozottságával, melyet hivatása megkövetel, önmagával szemben nem tudna rendelkezni; de sőt másokban a hibát is mindenkor jobban felismerjük. Pláne, a Dollinger esete, amint írva van, a klinikán, előadás közben történt, mikor magyaráz, kérdésekre válaszol stb. És habár ez a körülmény nem mentég is, de figyelembe veendő és a támadó tisztelt kollega urak se patentirozott hibázhatatlanságok, de sőt mérget mernék venni rá, hogy mind azt a hibát, amelyet praxisuk alatt kikövettek, így, amint most ők szenvedélytel teszik, nyilvánosan tárgyalatni nem szeretnék.

Csunya dolog ez uraim! Nem azért csunya, mert az orvostól embertől hibázhatatlanságot követelnek, meg kell követelni, még ha lehetetlen követelnünk is, ezt úgy hozza magával az emberiség érdeke, — hanem az a csunya, hogy csináltak belőle egy komisz hajszát. Csináltak egy szerencsétlen esetből alkalmi tőkét, hogy egy talán irigyelt pozíció elfoglalójának neki eshessenek, belekapaszkodhassanak, azt onnan lerántgathassák, porba tiporhassák és kitaposhassák a beleit.

Undorító volt azt a sok minden előkutatott vádat, erőltetett és kifundált szak tudományi (?) sophismát olvasni, amit egy ember tönkretételére összegerebeneztek s a társadalmi érdekek imádozásának symphonisja mellett, az emberszeretet inkvizíciójának kispadára állítottak!... Pfüj!... Ezt csak a kollegialitás irigykedéseinek átkozott demonai tehetik!...

Még azt is fölhozták ellene, hogy a protekezió tette tanárrá, mert habár kicsi tudása, de igen jó modora van.

Tehát jó modoru művelt ember, aki még csak meg sem is sérthette ezt az egyszerű ellene lázadt szégyenletes kenyér-irigységet. Hát erre a féktelen indulatkitörésre még csak ok sincs. Mert hogy azt a szegény Lédeczinét siratnák?... Jártak-e már Afrikában? Olvastak-e már krokodilus sírásról?...

Végre-valahára szemébe nézhetünk annak a szörnyeteg protekezióknak is, mely nem tudom én hány millió embernek ad kenyeret s melyről mégis úgy beszélünk mindannyian, mintha az képezne az emberséget, pedig aki imádozni tud és szokott: még az Uristent is arra kéri, hogy pártfogásába vegye.

Hogy magát minden embernek jónak tartja és hogy minden ember protekeziót keres? Az már hiba. És ha valaki a protekezió eltörlése mellett van, mindenekelőtt az okot igyekezzék megszüntetni, melyben az okozat rejlik. Először is a protekeziókeresést tiltsa be. Másodszor az emberi gyengeséget tiltsa be, hogy az apa ne merje pártolni gyermekét; testvér a testvérét; jó barát a jó barátját, a protektor pedig azt, akit a pártolásra méltónak tart. Amint ezeket az okokat megszüntetni képes, a protekezióknak vége. Az az emberi bölcsesség azonban, mely a protekezió ellen világteremtése óta okoskodik, de világteremtése óta fölhasználja és igénybe veszi, ez ideig még nem tudott rajta segíteni. És én szeretnék látni egyetlen egy oly spiritusza való embert, aki támogatást még soha nem kért senkitől, avagy soha nem támogatót senkit? Hát az nem is szeretett soha senkit, mert tegyük föl: ha magáért nem is, de másért kért már bizonyosan és ha magáért nem tett is, másért tett már bizonyosan.

Ime a jajgatás a protekezió ellen! Mindnyájan jajgatunk és mindnyájan igénybe vesszük. Ilyen az ember!

EGYHAZ ÉS ISKOLA.

Tanítók drágasági pótléka. A debreczeni ev. ref. tanítók drágasági pótlékot kérték. A gazdasági bizottság tegnap foglalkozott a kérvénnyel és egyhangulag javasolja az egyháztanácsnak, hogy a nehéz megélhetési viszonyokra és az általános drágaságra való tekintettel a nős tanítóknak 200, a nőtlen tanítóknak és a tanító-nőknek pedig 100 korona drágasági pótlékot adjon. Reméljük, hogy az egyháztanács eleget tesz a tanítók jogos és méltányos kérésének.

A református középiskolák államsegélye. Az erdélyi református egyházker. igazgatótanácsából feliratot intéztek a kultuszminiszterhez a református kollégiumok államsegélye ügyében. Az 1894. XXVII. toz. ugyanis úgy intézkedik, hogy a beruházási államsegélyt igénybevevő tanintézetek a nyert segélynek három százalékát tizenöt éven át létesített tanári nyugdíjalapba kötelesek beszolgáltatni. Az igazgatótanács azon panaszkodik, hogy a református kollégiumok vagyoni válságba vannak sordorva ezen törvény intézkedése által, mivel újabb időben nemcsak a nevezett törvény módosítása van kilátásba véve, hanem ellenkezőleg, például a kolozsvári kollégiummal szemben végrehajtás lett foganatosítva, tehát arra kéri a minisztert, hogy a kolozsvári református kollégium ellen folyamatba tett végrehajtási lépéseket halasztsa el, a törvényhozás további intézkedéséig függessze fel az 1894. évi XXVII. toz. revíziója tekintetében olyértelmű javaslatot terjeszteszen az országgyűlés elé, mely szerint e toz. 2-ik §-ának d) pontja töröltessék s a beruházási államsegély után fizetendő három százalék beszolgáltatásának kötelezettsége alól a ref. kollégiumokat felmentsék. Ha azonban a miniszter e kérdést bármiképpen nem teljesítené, ez esetben arra kéri a minisztert, hogy az egyházkerület kötelékébe tartozó kollégiumaik s nevezetesen a kolozsvári, marosvásárhelyi, székelyudvarhelyi sepeiszentgyörgyi, szászvárosi és zilahi református kollégiumokra nézve érvényben álló fenntartási államsegély-szerződéseket vegye revízió alá.

Egyház tanácsülés. Az ev. ref. egyház presbitériuma vasárnap délelőlt 10 órakor az egyháztanácssteremben fontos tárgysorozattal ülést tart.

Kollegiumi diák-önképzőkör. Dr. Csűrös Ferenc gimnáziumi tanár vezetése mellett az Arany János önképzőkör, melynek dr. Csűrös Ferenc felügyelő tanára, alakuló gyűlést tartott. Elnök: Peleskey Sándor VIII. o. t. alelnök: Pánczel József VII. o. t., titkár: Lukács Elek VIII. o. t., főjegyző: Stolcz Ferenc VIII. o. t. és pénztáros: Némedi Endre VII. o. t. Csűrös Ferenc dr. szép beszédben buzdította az önképzés nemes munkájára a tanulókat.

SZÍNHÁZ.

Az első havi műsor.

Makó Lajos szinigazgató egybeállította az első hó műsorát. A műsor változatos és a legkényesebb igényeket is kielégítheti. A színműrodalom minden válfaja képviselve van a műsorban és jóleső érzéssel látjuk, hogy Makó kiváló sulyt fektetett arra, hogy a műsorban magyar szerzők darabjai többségben legyenek.

A műsor különben a következő:
Október 1. Aranyvirág. „A” bérlet.
Október 2. d. u. Lotti ezredesei; este szünetben Szabó Irma első fellépésével Annuska, premier.

Néphadsereg.

— szeptember 22.

Mindig élénkebben lépnek elő a bécsi hadügyi körök az újabb milliók követelésével. Kell a monarchia biztonságának szempontjából. Hát erre mi egyszerűen azt felelhetjük: lehetetlen. Ahol pedig e lehetetlenség beállott, ott nemcsak a hatalmas katona urak, de még a náluk hatalmasabb koronás fők ereje is megtörik.

De nemcsak lehetetlen, hanem szűkösgtelen is. Mert az osztrák hadseregre a jelenlegi szervezetében nem milliokat, hanem akár milliárdokat is vesztegethetnénk s az a közönség nevezett osztrák hadsereg még sem leend támasza, biztosítéka soha, de soha a Habsburgok trónjának is. Épp azért kár a mostani katonai kiadásokért is.

Ismétlem, nem volt az a multban sem támasza a trónnak. Nem Mária Terézia korában, az örökösödési háborúkban. Nem az a Nagy Napoleon ellen vívott harcokban. Nem 1848—49-ben. 1867-ben pedig egyenesen ez a hadsereg vitte az örvény szélére a Habsburgok nagyhatalmi állását.

És amint nem volt biztosíték a multban, nem lesz ez a jövőben sem. Ez ki fog tűnni a legelső alkalommal, ha tűzbe viszik a közös hadsereget. Nem győzhet ez a hadsereg azért, mert ma is megvan benne az az osztrák copf, ami meg volt 1867 előtt. Az a baja a közös hadseregnek, hogy a közös kiegyezés alkalmával nem szakítottak a mult tradícióival s a magyar nemzet vitézségét, becsvágyát, bátorságát és önfeláldozását nem siettek beviinni oda.

No hát éppen Magyarország s ha úgy tesszük, a trón érdekében kötelességünk harcokész seregről gondoskodni. De hát lehet-e? Igen, lehet!

Már a mult évi nagy katonai vita

alkalmával kifejtettem, hogy a milicziának a néphadseregnek vagyok a híve. Nemcsak azért, mert a mai általános védkötelezettség mellett az állandó hadsereget nem tartom egyőbnek, mint a zsarnokság eszközeinek s alkalmas médiumnak arra, hogy végkép ki zivják, kizsarolják a népnek minden anyagi erejét.

Szerintem tehát mielőbb szervezni kell országszerte a néphadsereget. Szervezni pedig úgy, hogy az hazánkban teljesen megfeleljen az önvédelem feladatának.

Minden gyermeket katonailag kell kiképezni. Ugy a városi, mint a községi és falusi iskolákban gondoskodni kell a sordülő gyermekek katonai testi kiképzéséről.

A katonaképzést minden iskolába kötelező tantervnek kell bevezetni, úgy, hogy a magasabb: polgári, gimnáziumi és reáliskolákban a fiatalság fejlődő értelmiségének megfelelő szellemi kiképzést is nyerjen a katonai tantárgyakból a testi kiképzés mellett, mint a: tornaszásban, rendszeres gyaloglásban, lovaglásban, vívásban és főleg, amit első sorban kellett volna említenem, a lövészetben.

A nép- és elemi iskolákban játszva tanulja meg pár nap alatt a gyerek azt az exercírozást, amivel most az osztrák hadsereg komiszkammaschenknopfjai három egész esztendeig vesződnék; s ordítják, hogy: Szűz láb! Szűz láb!

De megtanulják a fegyverek alkaterzeit ismerni. Hozzászoknak a fegyverforgatáshoz s idejekorán tanul czélozni, löni s leszokja ellenszenvét a fegyverviselés iránt még az is, akinek ezzel szemben idoszinkrációja lehetne.

Ha a gyermeket katonailag neveljük s ha a felnőtteket tovább képezzük, akkor egy ily nevelt, egy kiképzett magyar katonaság bizony jobban helyt fog állani a veszély napjaiban, mint a mai közös had-

sereg és nem emészti fel a polgárság javát.

És ha a jövő nemzedéket már az iskola padjain hozzászoktatjuk a fegyverforgatáshoz, ha a fegyverhordozást állandósítjuk, akkor nem kell sem két, sem hároméves szolgáti idő, mert 17—18 éves korában már minden magyar gyerek jó lövész, jó lovas és kitűnő gyalogos katona fog lenni. Ezeknek azután csakugyan elegendő pár hét arra évenként, hogy katonailag szervezve, vezetve és felgyelmezve legyenek.

Az ily nevelt és kiképzett magyar katonaság azután éppúgy fog elbánni Európa bármelyik hadseregével, mint a fiatal japán sereg a muszkával.

És ezekből támadnak majd oly jó hadvezérek, aminek rosszakat a bécsi hadiskola nevel tucatszámra a penzió részére.

S hogy teremhessenek, nem elég a katonaképzést az elemi és népiskolákban kezdeni. Nem elég a középiskolákban mint rendszeres tantárgyat elméletileg és gyakorlatilag továbbfejlesztetni, hanem az egyetemen kell külön hadtudományi fakultást állítani a jogi, orvosi, bölcsészeti és hittani fakultás mintájára.

Aki a magasabb katonai tudományokra ki akarja magát képezni, legyen alkalma azt idehaza magyar egyetemen elvégezni.

Ebből lesz azután igazi magyar tiszt, mert amellet, hogy katona, tudni fogja, hogy polgár is.

Az igazság érdekében!

(Dollinger tanár. — A protokolló.)

— szeptember 22.

Dollinger tanár esete a társadalom felszínét mozgásba hozta. Tulajdonképp nem annyira maga az eset, mint inkább az eset által fölbresztett az a sokféle körülmény, melyek az emberi társadalom szövetének

A szív őrlőjei.

Irtá: Nagy Béla.

Alig mulik el nap szerelmi gyilkosság vagy öngyilkosság nélkül. Valami különös ez a mai, anyagiasságnak hódoló világban. Szinte kontrasztikus, hogy ma, mikor minden nyers munka, a gépek zakatolása körül forog, midőn a falat kenyérért élet-halál túsát vív az emberiség, ma a szív eszményi érzelmei sirba tudnak kergetni egyes embereket. És a legesodálatosabb az, hogy az emberben egyáltalában találunk eszményi érzelmeket.

Vagy talán igaza van Bognár Zsigmondnak, hazánk egyik legnagyobb gondolkodójának, mikor azt mondja, hogy anyagi korban az emberek eszményiek.

És Bognár hozzátesszi: Ma ideális kort élünk, az emberek tehát anyagiassak. Bodnár, úgy látszik, a haladásban látja az eszményt, de ugyanazt a haladást eszközlő emberiséget anyagiasságnak nevezi. Nem kutatom azonban Bognár tételeinek logikai összefüggését s csak azt akarom konstatálni, hogy korunk sem nem eszményi, sem nem anyagi kor. Korunk az eszményi és anyagi áramlatok változatosságának a kora. Mindennap más képet tár elénk oly formán, hogy 24 óra leforgása alatt a legellentétesebb fogalmakat alkotunk magunknak a világ és az emberiség értelmezéséről. — S ezt a folytonos változatosságot annyira megszokjuk, hogy nem is tudnók nélkülözni. Pillanatról pillanatra lessük az újságot, amelyben ma már a világraszóló, mélyen megrendítő

események, theatralitások érdekelnek bennünket. Időes türelmetlenséggel fekszünk le este s azon gondolattal alszunk el, hogy a reggel vajjon mily szenzációit talál fel izgató dolgokra éhes gyomrunk pillanatnyi kielégítésére?

Ez a türelmetlenség kihat mindenre! Idegeinket testünk természetének a korlátain túlfeszíti s szerveink rendszertelensége maga alá temeti egy a testi, mint szellemi életünk rendszerét. Csak ezen alapon tudom megmagyarázni a szerelem okából történt gyilkosságokat.

A kor emberének a szíve csak nagy nehezen tud eszményi érzelmeket táplálni és a szenvedélyesség, — a mely érzelmi momentumoknál a jelen kort jellemzi, — különválasztandó az eszményi érzelmetől. A szenvedélyesség a test és a vér fellángolása, míg az eszményi érzellem bizonyos lelki egyesülés a szível.

De megtörténik, hogy két ellenkező nemű szív egymás iránt rokoni érzelmeiket táplál anélkül, hogy vérbeli viszonyba jönnének egymással. Mindkét szívben az eszményi érzellem parazsa élesíti a szerelem tüzeit. Nyugodt vérmérsékletnél, szabályos idegrendszerrel a végeredményben egyhangu boldogság, mondjuk, hogy csak megelégedés koronázza szívük legközelebbi értelem-ben vett rokonságát: a szerelem.

De ha az eszményi szerelemben egyesülni akaró két lény csak egyikében is a türelmetlenség megnyilvánul s az eszményi rokonság idő előtt a vér és test vágyainak szenvedélyességévé fajul, a két lény különböző nemű szíve együttérezésére nincs, nem

marad meg a paritás s az egymással való meghasonlás türelmetlenség természetes következménye leend. E meghasonlás nem a rokonság, az érzellem megszűnésében nyilvánul meg, sőt ellenkezőleg, fokozódnak az érzelmeik, de már nem eszményi cél felé törekedve, hanem anyagi vágyak kielégítésére irányulva. Mi történt az ily módon egymással meghasonlott két lény között?

Az egyik érzelmei túlhaladták a másikat; az egyik többet kívánt, mint a mennyit a másik adhatott és mivel megtagadni egyik sem tudta a másik kívánalmait, kéreseit, de teljesíteni se tudta, nem akarván egymással ellentétbe jutni, elhatározták, hogy megszűnnek létezni: meghalnak, öngyilkosok lesznek!

Igy állítható fel általánosságban azon szerelmi gyilkosságok és öngyilkosságok okadatolása, melyeknél semmiféle külső behatás közre nem játszott. Így tehát, tekintve, hogy társadalmi életet élünk s uton-utófélen külső behatásoknak vagyunk kitéve, — fenti okadatolásnak csak elméletben lehet érvényessége, létjogosultsága.

De lássuk csak, hogy a meghasonlás gyakorlati uton mint sodorja az elpusztulásba a meghasonlott szívbéli rokonságot élni akaró embereket. Két különböző nemű lény eszményi hatások között szereti egymást. Közbe jön egy anyagi kérdés, amely minden illúziót szertefoszlat és mivel a dolog szerelem ugysis csak illúzió épül fel, a két lény egyalmasnak, szövetségbe lép az épületet, amelybe az anyagnak csak egy oseppeje is mételezte meg az eszményt, agyukban a gondolatok romantikája össz-

szálait képezik s amely szálakhoz megannyi emberi magánérdekek fűződnek.

A kiindulási szempont mindenesetre társadalmi, amely szövetnek köpönyege alatt nyüzsgőnek a magánérdekek milliói. Ha mind az a toll, mely olykor-olykor a társadalmi érdekek védelmére tintába merül, a magánérdekektől megtagadva a szolgáltatást és csak akkor írja, ha tisztán társadalmi érdekekről lenne szó, félannyi tinta se fogyna el, mint amennyi fogy. Magamat se veszem ki. A Deák-né vásznánál én se vagyok külön s egyáltalában nem is akarok, mert hiába is akarnék külön lenni az embernél. Éppen azért, mert ismerem az embert, merek véleményt kockáztatni az emberi dolgok felett.

Dollinger tanár urhoz engemet semmi-féle kötelék nem fűz. Se ismerősök nem vagyunk, se barátok. Sem a tudományt, sem a tehetséget nem vagyok képes megítélni, hanem a vele történt esetet igen. Ennek megítéléséhez valami nagy orvosi szakismeret nem kell, mert mindnyájunkkal történhet baleset. Tudok esetet, mikor az anya szórakozottságból vagy más körülmények közbejöttével, de mindenesetre öntudatlanul, forró vízzel öntötte le a gyermekét; mikor az anya kiejtette gyermekét az ablakon; esetet, hogy beleejtette a tűzbe és eseteket, hogy az anyák beleőrültek fájdalomukban az öntudatlanul történt ily borzasztó momentumok utóhatása alatt. Tudok esetet, mikor valaki „véletlenül” nevezett behatás avagy elgondolkodás következtében agyonlőtte magát; vigyázatlanság következtében megégett vagy vízbehalt. És senki sincs biztosítva ily „véletlentől”. Senki se állíthatja magát, ha csak nem bolond, hogy vele nem történhetett volna meg, avagy nem történhetik olyasmik, amit egy megfelelő pillanatban követhetett volna avagy követ el. Ha a vonat nem fűtülne, az automobil nem dudálna, a kocsis nem kiabálna, majdnem mindanyian el lettünk volna gázolva már daczára ama tudatnak, hogy közforgalmi helyen járunk s a vigyázatlanság életünkbe kerülhet.

Igaz, hogy az orvosnak mindenkor hivatalosa magaslátán kellene állnia, esztét, figyelmét összeszednie, mert emberek élete

hangot teremt a szív naiveszerű elkéserekedésével, — ez az örültség első lépcsőfoka — és eldobják maguktól az életet.

A szerelem okából történt halálozások nagyban elősegíti az áldozatok közvetlen idegessége, amely onnan keletkezik, hogy a különösen csak szerelmileg kifejezésre jutó szerelem annyira megerőtelti egy a szívet, mint a kormányzó agyat — amelyet ilyenkor nem akarát, hanem az agy vezérel, — hogy ideges neurasthenia (buskomorság) betegsége kezdi gyötörni az emberi szervezetet.

Azon pillanatban, midőn az öngyilkos halálra szánta magát, az örület stádiumában van s agyának meghibbanása az utolsó pillanatban rendszerint tetőpontra hág. De csak azokat lehet öngyilkosoknak nevezni, akik gyávaság, unalom vagy lelki furdalás miatt dobják el az életüket. Lehet-e öngyilkossággal megbélyegezni azt a katonát, aki látva, hogy az ellenség kezébe kerül, inkább önmaga vet véget életének, semhogy kitegye magát az övéi elárulása veszélyének?

Angliában azon öngyilkosokat, a kiket az önmaguk ellen történt merénylet megölni nem tudott, felépülésük után törvény elé állítják és éppen úgy büntetik, mintha más ember ellen követették volna el a gyilkosság kísérletének a büntetést.

Igazán kevesebb volna az ujságszenzáczió, ha az öngyilkosság nálunk is büntetnek minősítették és szigorúan büntetnék.

bizatik reá és emberek életéért felelős. Hiszem is, hogy az orvos saját magát gyógyítva hamarabb elpusztulna, mintha egy orvosra bízna, mert a megfigyelés és a lelkiismeret ama fokozottságával, melyet hivatása megkövetel, önmagával szemben nem tudna rendelkezni; de sőt másokban a hibát is mindenkör jobban felismerjük. Pláne, a Dollinger esete, amint írva van, a klinikán, előadás közben történt, mikor magyaráz, kérdésekre válaszol stb. És habár ez a körülmény nem mentség is, de figyelembe veendő és a támadó tisztelt kollega urak se patentozott hibázhatatlanságok, de sőt mérget mernék venni rá, hogy mind azt a hibát, amelyet praxisuk alatt elkövettek, így, amint most ők szenvedélyvel teszik, nyilvánosan tárgyalatni nem szeretnék.

Csunya dolog ez uraim! Nem azért csunya, mert az orvostól emberföltötti hibázhatatlanságot követelnek, meg kell követelni, még ha lehetlent követelünk is, ezt úgy hozza magával az emberiség érdeke, — hanem az a csunya, hogy csináltak belőle egy komisz hajszát. Csináltak egy szerencsétlen esetből alkalmi tőkét, hogy egy talán irigyelt pozíció elfoglalójának neki eshessenek, belekapaszkodhassanak, azt onnan lerántgathassák, porba tiporhassák és kitaposhassák a beleit.

Undorító volt azt a sok minden el-kutatott vádat, erőltetett és kifundált szak-tudományi (?) sophismát olvasni, amit egy ember tönkretévesére összegerebenezték s a társadalmi érdekek imádkozásának symphoniája mellett, az emberszeretet inkvizíziójának kinnpadára állítottak!... Pfu!... Ezt csak a kollegialitási irigykedéseinek átkozott demonai tehetik!...

Még azt is fölhozták ellene, hogy a protekzió tette tanárrá, mert habár kiesi tudása, de igen jó modora van.

Tehát jó modoru művelt ember, aki még csak meg sem is sérthette ezt az egyszerű ellene lázadt szégyenletes kenyér-irigységet. Hát erre a féktelen indulat-kitörésre még csak ok sincs. Mert hogy azt a szegény Lédeczinét siratnák?... Jártak-e már Afrikában? Olvastak-e már krokodilus sirásról?...

Végre-valahára szemébe nézhetünk annak a szörnyeteg protekzióznak is, mely nem tudom én hány millió embernek ad kenyeret s melyről mégis úgy beszélünk mindannyian, mintha az képezné az emberség átkát, pedig aki imádkozni tud és szokott: még az Uristent is arra kéri, hogy pártfogásába vegye.

Hogy magát minden embernek jónak tartja és hogy minden ember protekziót keres? Az már hiba. És ha valaki a protekzió eltörlése mellett van, mindenkéltől az okot igyekezzék megszüntetni, melyben az okozat rejlik. Először is a protekziókeressést tiltsa be. Másodszor az emberi gyengeséget tiltsa be, hogy az apa ne merje pártolni gyermekét; testvér a testvérét; jó barát a jó barátját, a protektor pedig azt, akit a pártolásra méltónak tart. Amint ezeket az okokat megszüntetni képes, a protekzióznak vége. Az az emberi bölcsesség azonban, mely a protekzió ellen világteremtése óta okoskodik, de világteremtése óta fölhasználja és igénybe veszi, ez ideig még nem tudott rajta segíteni. És én szeretnék látni egyetlen egy oly spirituszba való embert, aki támogatást még soha nem kért senkitől, avagy soha nem támogatott senkit? Hát az nem is szeretett soha senkit, mert tegyük föl: ha magáért nem is, de másért kért már bizonyosan és ha magáért nem tett is, másért tett már bizonyosan.

Ime a jajgatás a protekzió ellen! Mindnyájan jajgatunk és mindnyájan igénybe vesszük. Ilyen az ember!

EGYHAZ ÉS ISKOLA.

Tanítók drágasági pótléka. A debreczeni ev. ref. tanítók drágasági pótlékokat kértek. A gazdasági bizottság tegnap foglalkozott a kérvénnyel és egyhangulag javasolja az egyháztanácsnak, hogy a nehéz megélhetési viszonyokra és az általános drágaságra való tekintettel a nős tanítóknak 200, a nőtlen tanítóknak és a tanító-nőknek pedig 100 korona drágasági pótlékokat adjon. Reméljük, hogy az egyháztanács eleget tesz a tanítók jogos és méltányos kérésének.

A református középiskolák államsegélye. Az erdélyi református egyházak igazgatótanácsából feliratot intéztek a kultuszminiszterhez a református kollégiumok államsegélye ügyében. Az 1894. XXVII. toz. ugyanis úgy intézkedik, hogy a beruházási államsegélyt igénybevevő tanítók a nyert segélynek három százalékát tizenöt éven át létesített tanári nyugdíjalapba kötelesek beszolgáltatni. Az igazgatótanács azon panaszkodik, hogy a református kollégiumok vagyoni válságba vannak sodorva ezen törvény intézkedése által, mivel újabb időben nemcsak a nevezett törvény módosítása van kilátásba véve, hanem ellenkezőleg, például a kolozsvári kollégiummal szemben végrehajtás lett foganatosítva, tehát arra kéri a minisztert, hogy a kolozsvári református kollégium ellen folyamatba tett végrehajtási lépéseket halasztsa el, a törvényhozás további intézkedéséig függessze fel az 1894. évi XXVII. toz. revíziója tekintetében olyértelmű javaslatot terjeszzen az országgyűlés elé, mely szerint a toz. 2-ik §-ának d) pontja töröltessék s a beruházási államsegély után fizetendő három százalék beszolgáltatásának kötelezettsége alól a ref. kollégiumokat felmentsék. Ha azonban a miniszter e kérdést bármi okból nem teljesítené, ez esetben arra kéri a minisztert, hogy az egyházkerület kötelekébe tartozó kollégiumaik s nevezetesen a kolozsvári, marosvásárhelyi, székelyudvarhelyi sepi-szentgyörgyi, szászvárosi és zilahi református kollégiumokra nézve érvényben álló fenntartási államsegély-szerződéseket vegye revízió alá.

Egyház tanácsülés. Az ev. ref. egyház presbitériuma vasárnap délelőtt 10 órakor az egyháztanácssteremben fontos tárgysorozattal ülést tart.

Kollegiumi diák-önképzőkör. Dr. Csűrös Ferenc gimnáziumi tanár vezetése mellett az Arany János önképzőkör, melynek dr. Csűrös Ferenc felügyelő tanára, alakuló gyűlést tartott. Elnök: Peleskey Sándor VIII. o. t. alelnök: Pánczel József VII. o. t., titkár: Lukács Elek VIII. o. t., főjegyző: Stolcz Ferenc VIII. o. t. és pénztáros: Némédi Endre VII. o. t. Csűrös Ferenc dr. szép beszédben buzdította az önképzés nemes munkájára a tanulókat.

SZÍNHÁZ.

Az első havi műsor.

Makó Lajos színigazgató egybeállította az első hó műsorát. A műsor változatos és a legkényesebb igényeket is kielégítheti. A színműirodalom minden válfaja képviselve van a műsorban és jóleső érzéssel látjuk, hogy Makó kiváló súlyt fektetett arra, hogy a műsorban magyar szerzők darabjai többségben legyenek.

A műsor különben a következő:
Október 1. Aranyvirág. „A” bérlet.
Október 2. d. u. Lotti ezredesei; este szünetben Szabó Irma első felléptével Annuska, premier.

Október 3. Az asszony verve jó. Nép-szimű Premier. „B” bérlet.
 Október 4. Annuska „C” bérlet.
 Október 5. Eleven ördög „A” bérlet.
 Október 6. Alkalmi költemény, szavalja Somlai Arthur. Annuska „B” bérlet.
 Október 7. Mikádó „C” bérlet.
 Október 8. Anuska „A” bérlet.
 Október 9. d. u. Katalin; este szünetben Byzancz. Premier.
 Október 10. Mikádó „B” bérlet.
 Október 11. Byzancz „C” bérlet.
 Október 12. Mikádó „A” bérlet.
 Október 13. Byzancz „B” bérlet.
 Október 14. Fatinióza „C” bérlet.
 Október 15. Byzancz „A” bérlet.
 Október 16. d. u. Vasgyáros, este szünetben Kis császár. Premier.
 Október 17. Lear király „B” bérlet.
 Október 18. Kis császár „C” bérlet.
 Október 19. Cyranó de Bergerac „A” bérlet. A czimszerepet Somlai Arthur játssza.
 Október 20. Kis császár „B” bérlet.
 Október 21. Szókimondó asszonyság „C” bérlet.
 Október 22. Kis császár „A” bérlet.
 Október 23. d. u. Menyeoskék, este Felesleges férj. Premier.
 Október 24. Szultán „B” bérlet.
 Október 25. Cornevillei harangok „C” bérlet.
 Október 26. Felesleges férj „A” bérlet.
 Október 27. Fra Girolama „B” bérlet. Premier.
 Október 28. Felesleges férj „C” bérlet.
 Október 29. Fatinióza „A” bérlet.
 Október 30. d. u. Nebántsvirág, este Teteure hívás. Premier.

Fordulat Gyuricza Olga ügyében.

Az igazságügyi orvosi tanács beavatkozása.

— Saját tudósítónktól. —

Az elméjében elborult fiatal asszonynak, Gyuricza Olgának az ügyében feltűnést keltő fordulat állott be.

A köztudat szerint ennek a szomorú ügynek aktái hivatalosan már lezárultak, azonban a köztudat csalódott, mert nem lehetetlen, hogy a családi tragédiát még tetézi az a katasztréfa is, amelyet az igazságszolgáltatás útján szakad a boldogtalan ifjú urinőre.

A közhit szerint a királyi ügyészség megsejntető határozatot hozott Gyuricza Olga ügyében, azonban a dolog úgy áll, hogy az ügyészség indítványt tett a vizsgálóbírónak a vizsgálat folytatására. Egyben azt indítványozta, hogy miután ellentétes orvosi vélemények vannak ebben az ügyben, főlülvizsgálat végett terjeszsek föl az iratokat az igazságügyi orvosi tanácshoz.

Ha az igazságügyi orvosi tanács konstátálja a beszámíthatóságot, akkor az eljárás tovább megy a maga útján és lehet, hogy törvényszéki főtárgyalás alá kerül a dolog. Az ügyészség ugyanis szándékos emberölés büntetést látja a fiatal asszony cselekedetében és ezért kívánja a vizsgálat folytatását.

Az iratokat tegnap küldte át a vizsgálóbíró a vádtanács elnökéhez. Abban a kérdésben ugyanis, hogy főlülvizsgálat végett felterjeszsek-e az ügyet az igazságügyi orvosi tanácshoz, a törvényszék vádtanácsa fog dönteni.

Látványos hát, hogy a jövő kérdése, vajjon Gyuricza Olgát elszállíthatják-e a békésgyulai tébolydába, vagy pedig vizsgálati fogságba helyezik, ami azonban csak

abban az esetben következhetik be, ha az igazságügyi orvosi tanács kedvezőtlenül dönt a fiatal asszonyra nézve.

NAPI HIREK.

— **A debreczeni múzeum államsegélye.** — A Debreczenben létesítendő múzeumnak még nincs állandó otthona, ideiglenesen a kultúrpalota felépítéséig a volt gazdasági tanintézetben van elhelyezve, a közoktatásügyi miniszter már is érdeklődik a múzeum iránt. A válás- és közoktatásügyi miniszter ugyanis értesítette Kovács József polgármestert, hogy a múzeum régiséggyűjteményének gyarapítására egyelőre ez évre 500 korona segélyt utalványoz ki. A miniszter egyidejűleg kilátásba helyezte, hogy a városi múzeumnak évről-évre fokozottabb segélyt fog kiutalni. A tanács a most kapott államsegélyt arra fordítja, hogy Debreczen határában, hol tudvalevőleg sok a régiség, ásatásokat fog végeztetni egyelőre kidolgozott terv alapján.

— **A főkapitány itth n. Vég** Gyula rendőrfőkapitány szabadságáról hazaérkezett és átvette hivatala vezetését.

— **Hová építik a halápi iskolát?** A halápi iskola építési ügye ma elintézésre nyert. Egy bizottság, mely Kovács József polgármester, Varga Károly tb. tanácsnok és Szilágyi János a mérnöki hivatal kiküldöttéből tegnap a helyszínén járt és legalkalmasabbnak a Bokorhegyet találták. A tanács ma tartott ülésén a bizottság jelentése alapján kimondotta, hogy az iskolát nem a 13. sz. órháznál, hanem a Bokorhegyen építteti fel.

— **Katonák beszállásolása a lakosságnál.** A katona beszállásolástól a polgárság még most sem szabad. Az erre vonatkozó javaslat a jövő hóban közgyűlés elé kerül, de addig is, még az idén több katonát szállásolniuk be a lakossághoz. Jövő hó 3 án ugyanis 790 póttartalékos vonul be a 39-ik gyalogezredhez. Azok közül 200 a Nyulas melletti barakokban, 200 a Salétrom laktanya melletti lovardában, 390 pedig a lakosságnál szállásolnak be. A 390 póttartalékos 30 napig a Csapó—Kossuth-utcai részen, azontul pedig folytatólag a Varga-utcai részen helyezik el.

— **Adományok a Boeskey szoborra.** A Hajduböszörményben felállítandó Boeskey-szoborra újabb adakoztak: Abauj-Torna vármegye 50 korona, Leisbicz város (Szepes várm.) 10 korona, Komárom szab. kir. város gyűjtése 31 kor. 30 fillér, Győr sz. kir. város 50 korona, Lőse szab. kir. város 50 korona, Vas vármegye 50 korona. Összesen 241 korona 30 fillér. Előbbi kimutatásban 34,966 korona. Együtt 35,207 kor. 30 fillér.

— **Kubelik ajándéka.** Kubelik János hegedűművész, ki nejével Széll Mariannával Debreczenben időzik, N. L. nevű kir. táblai hivatalosolga beteg feleségének 100 koronát ajándékozott.

— **Halálozás.** Koncz Ákos városi levéltárnokot súlyos gyász érte, anyóta: öz. Balogh Sándorné Mihálovics Ilona halálával. A gyászbeszéd alkalmából a család a következő gyászjelentést adta ki:

Balogh Sándor főszolgabíró nejével Muhoray Margittal; Balogh Ilona férjével Konczházi Koncz Ákos tb. tanácsnok, köz-

levéltárossal, úgy a maguk, mint a nagy-kiterjedésű rokonok nevében mélységes fájdalommal jelentik, hogy édes jó anyjuk, a nemesszívű rokon öz. Balogh Sándorné született Mihálovics Ilona életének 75 ik, özvegyiségének 15 ik évében, vallásos türelemmel viselt hosszas szenvedés után, folyó hó 22 ikén reggeli 5 órakor végelgyengülés folytán áldott jóságú lelkét visszaadta Teremtőjének. Üdvözült drága halottunk porrészeit f. hó 24-ikén délelőtt 10 órakor fogjuk ideiglenesen eltemetni az ev. ref. egyház szertartása szerint tartandó rövid ima után Nagyerdőn levő lakásunkról (Városi villa 2-ik sz.) a Kossuth-utcai sírkertbe. Debreczen, 1904 szeptember 22-ikén. Virrasszon a megboldogult felett a hű emlékezet a feltámadás reggeléig és legyen pihenése oly csöndes, mint amely áldásos volt jóságos szeretetben gazdag élete.

— **Marólugot ivott.** Ha egy nap elmúlik is Debreczenben anélkül, hogy öngyilkosságot követett el valaki, a következő napon rendszerint van egy, sőt néha — mint a hét elején — két öngyilkos is. — E héten a harmadik öngyilkosságról adunk hírt. — Ma délelőtt 10 órakor Deogaró László pénzügybíri biztos Timár-utca 44. számú háznál levő lakásán cselédje Zsuzsánna marólugot ivott. — A 21 éves püspök-ladányi születésű leány 4 fillérért marólugot vett, azt egy pohárba feloldotta s ma reggel csaknem egészen megitta. Az öngyilkosságról azonnal értesítették a rendőrséget, honnan K. Szalay B la dr. ker. orvos és Bardócz András rendőrbiztos mentek az öngyilkoshoz, kit az első segélynyújtás után kiszállították a kórházba, hol gynommosást alkalmaztak. A fiatal leány öngyilkosságának az az oka, hogy az apja vagyona felosztásánál őt mellőzte.

— **Buosu.** Új állomásmotár már e hó 20-án el kellett volna foglalnom. Ez okból nagyszámú jóakaróm, barátaim és ismerőseimtől egyenként el nem bucsuzhatva — nagy sajnálatomra — ezuton monok nekik Isten hozzadot. Hiszem, hogy barátságunk köteleke daozolni fog az idő hatalmával. Ez a magam részéről örömet meg is ígértem. Debreczen 1904 szept. 21-én Pák Emil.

— **Kömvészek sztrájkja.** A keddről elmaradt sztrájk-békéltető bizottsági ülést holnap tartják meg. Ma még egy a mesterek, mint a munkások ragaszkodnak elfoglalt álláspontjukhoz.

— **Leányszöktető debreczeni zenetanár.** Válasz a „Debreczen” folyó évi szeptember hó 19-én közzétett ily című közleményre: „Leányszöktető debreczeni zenetanár. Megszöktető a növendékét.” Hogy a közölt pikáns kis operette nem játszódhattott le mostanában részben sem Debreczenben, sem részben a debreczeni—miskolci személyvonat egyik II. osztályú fülkéjében, annak egyszerű oka az, mert az internátusban meg van a kellő felügyelet s az internátusi növendékeket ha szülőikkel vagy azok megbízottjával nem utaznak haza, az internátusban felügyeletet teljesítő személyzet kíséri ki az indulóházba s megvárja, míg az illető vasuti kocsi elhelyezkedett növendékekkel a vonat elindul. Felsőbb leányiskolai internátusi növendék tehát zenetanárával a debreczeni—miskolci vonaton nem folytathatta tovább a zenetanulást. — De, hogy Tóth Árpád zenetanár sem a debreczeni ref. egyház leánynevelő intézetében benlakó, sem az ezen intézetbe bejáró rendszeres növendék nem kísért, nem kísérhetett a debreczeni—miskolci vonaton, igazolja az, hogy a rendszeres tanuló eltávozása után következő két napon a magánvizsgálatokon, a harmadik napon a tanári záró értekezleten jelen volt. A debreczeni ev. ref. egyház lány-

nevelő intézete tanárkara nevében: az igazgatóság.

— **Szerenostlenség.** Erős Jakab kávé három éves kis fia a napokban véletlenségből egy bádogdarabot nyelt le. Mivel a bádogot csak Röntgen-sugarak segítségével lehet eltávolítani, Erős még aznap felvitte kis fiát a fővárosba, hol Alapi egyetemi tanár megoperálta. A műtét — úgy látszik — jól sikerült, mert Erős tegnap reggel hazajött, a gyermeket pedig a tanárnál hagyták. Azonban valami komplikáció állott be, mert tegnap este táviratban értesítették az aggó szülőket, hogy a gyermek este meghalt.

— **A szegény asszony pénze.** A Hatvan-utcai állomásnál Végh János balmazújvárosi esküdt 12 korona 80 fillért talált. A beosületes ember a talált pénzt átadta a közeli rendőrnek. A pénz gazdáját kereste a rendőrség és ma meg is találta. Özv. Kovács Mihályné Köntös-kert 19. sz. alatt lakó szegény, özvegy asszony vesztette el a pénzt, mi azonban a Végh János beosületeséggel folytán megkerült.

— **Halálozások.** Legutóbbi kimutatásunk óta az anyakönyvi hivatal halálozási osztályánál a következő haláleseteket jelentették be: özv. Varga Jánosné Hornyák Julianna ev. ref. 71 éves, Jekuláczek Lajosné Bodnár Róza róm. kath. 28 éves, özv. Balogh Sándorné Mihalovits Ilona gör. keleti 75 éves, Kozma József ev. ref. 3 éves, Nemes Balint ev. ref. 79 éves.

— **Csavargó leány.** Ritka eset volt ma a rendőrségen. Ugyanis minden éjjel legalább 5–6 kihágási, vagy hasonló jelenséget adnak be. Az elmúlt éjjel mindössze egy jelentés volt, mely arról regélt, hogy Labancz Julianna az éjjel csavargott és a Mester-utczán összeakadt a rendőrrel, ki — mint helyenküli csavargó leányt — a központra kísérte.

— **Alkalmi vétel** után nagyon jutányos áron szerezhető meg 1 drb masszivarany férfi óra és 1 drb masszivarany női óra. Aki ezeket a gyönyörű ékszereket megszerezni óhajtja, értekezék dr. Király Péter ügyvéddel Debreczen, Piacz-utca 46. szám alatt.

— **A Piacz-utca külső szépségét** nagyban emelik kereskedőink fényes berendezésű kirakataik, valamint pompás külső világításai. Kereskedőink minden alkalmat megragadnak, hogy üzleteik izléses és fővárosias külsejével városunk díszét emeljék. — Uj látványosság lesz a most épülő Koch Testvérek férfi-, fiu-, gyermek- és leányruha áruház debreczeni fiókjának (Csanakház, Piacz-utca) portáléja, mely ugy csin, mint művészi kivitel tekintetében páratlan lesz. A nagy áruházra már most felhívjuk a közönség figyelmét és tudatjuk, hogy minden egyes ruhadarab saját műhelyükben készül, tehát a honi ipart támogatja az, ki szükségletét ott fogja beszerezni.

— **Letzter József fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme Piacz-utca 44., dr. Ujfalussy-ház. Állandó fényképképzés a műterem kapubejáratánál levő kirakatokban.**

TÖRVENYKEZÉS.

A sikkasztó kereskedők letartóztatása. Deutsch és Kürschner terménykereskedők ügyét az egész város ismeri, valamint azt is, hogy a két kereskedőt Hamburgban elfogták és hazahozták. A vizsgálóbíró a szökésben elfogott két kereskedőt előzetes letartóztatásba helyezte, mit a törvényszék vádтанácsa is helyben hagyott. Ma a kir. ítélőtábla vádтанácsa foglalkozott az előzetes letartóztatással és a két első fórum határozatát helyben hagyta. E sze-

rint a két kereskedő továbbra is vizsgálati fogságban marad.

Esküdtársai tárgyalás. Hétfő óta tárgyalja a kir. törvényszék, mint esküdt-bíró az emberölést, melyet márczius 22-én követtek el az Alsójózsán. A józsai legények vígan boroztak a Keszenbaum-féle kocsmában, mikor odakerültek a pallagi híres ivók, híres vereskedők. Persze rögtön egymásnak esett a két legénycsapat. Ugyancsak agyabugyálták egymást, miközben Czákó Ferencz sulyosan megsértette, Iván Jánost pedig halálosan megütötte valamelyik legény. Ezt az ügyet tárgyalja Szűts Miklós dr. elnöklése alatt az esküdtársék. A tanúhallgatásokat tegnap fejezték be és ma a perbeszéd után a kérdések feltevésére került a sor. A törvényszék úgy az Iván János megölésére, mint a Czákó Ferencz sulyos testi sértésére nézve határozást tett az esküdték elé. Déli fél 12 órakor vonultak vissza az esküdték és két órai tanácskozás után déli fél két órakor kimondották a verdiktet, melynek alapján a kir. törvényszék Tóth Lajost *hét hónapi*, Virág Józsefet *7 és fél hónapi*, Szabó Gábort *hat hónapi börtönrre*, Sári Gábort és Nagy Lajost *három heti fogházra* és valamennyit pénzbüntetésre, azonkívül *600 korona kártérítés és bűnügyi költségek megtérítésére ítélte.* Az ítélet jogerős.

Az elvált asszony leánya. Mélyen megindító jelenet játszódott le legutóbb a párisi büntetőbíró elött. Az esküdték Marschall Emma asszony bűnpörét tárgyalták, aki azzal volt vádolva, hogy saját tizenhatéves leányát, Ivette-et egy végzetes félreállítás folytán gyilkos kísérlettel megsebesítette. Marschall Emma asszony elvált felesége egy középszerű művész hírnevében álló festőnek. Szerelmi féltékenységre miatt váltak el egymástól s az akkor még tizenkét éves leányt, az anyának ítélte oda a bíróság. A kisleány anyja engedelmével gyakran meglátogatta apját, ki minduntalan változtatta lakóhelyét. Ivette évek óta hiába fáradozott azon, hogy szüleit kibékítse s bár az idő megenyhítette szívökben az egymás ellen való haragot, mind a kettő büszke volt arra, hogy a kibékülésre az első lépést megtegyje. Az idén, márcziusban történt, hogy a házbeliek, a kik mísem tudtak arról, hogy a leány apját szokta fölkeresni, azt kezdték sutogni, hogy mindennapos étáinak rejtett cselje az, hogy imádójával találkozhassék. Márczius 17-én besugták ezt az alattomos hírt az anyának is. A szegény asszony, a kinek egyetlen büszkesége, szemefénye volt a leány, majd holtra járt idejében. Határtalan düh fogta el lelkét a képzelt csábító ellen s elhatározta, hogy megöli mind a kettőt. Egy hatosövű revolvert vett magához s észrevétlenül utána siett a leánynak, aki befordult a Bernhardt-utca 13. számú házába s ott benyitott egy lakásba. Az anya utána ment s egy kényelmes garzon-szobában megpillantotta leányát s látott a félhomályban egy ismeretlennek tetsző férfialakot is. A legnagyobb hidegvérűséggel megnyomta a pisztoly ravaszát és három lövést tett rájuk egymásután. Többet már nem lehetett, mert a lövés zajára betódultak a házbeliek s kicsavarták kezéből a füstölő fegyvert. Ekkor kitűnt, hogy az idegének tetsző férfi a saját volt férje s leánya apját jött ide meglátogatni. A dolgot eltitkolni nem lehetett s a bíróság elé került az ügy. Az esküdték a gyilkossági kísérlettel vádolt asszonyt fölmentették s a tárgyalás után megtörtént a leány által oly hön óhajtott kibékülés is a szülők között.

TÁVIRATOK.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

(Érkezik d. u. 1/22 órakor.)

Meggyilkolt földbirtokos.

Nyitra, szept. 22. Ma reggel ágyában halva találták Grósz Manó itteni gazdag földbirtokost. A jelek azt mutatják, hogy Grósz Manó gyilkosság áldozata. A földbirtokos, ki uzsorás hírében állott, a tegnapi nap folyamán néhány adósával tárgyalt lakásán és lehetséges, hogy ezek közül valamelyik gyilkolta meg.

Egy későbbi nyitrai távirat jelenti, hogy a vizsgálat megállapította, hogy Grósz Mór megfojtották. A vizsgálóbíró kutatja, vajjon 100,000 korona értékű értékpapírja, megvan-e. Az orvosok a hulla nyakán erős és véres horzsolásokat találtak. A vizsgálat azt is megállapította, hogy Grósz paederasztikus hajlamu volt és az sem lehetetlen, hogy este lakására kísérte valaki, **aki megfojtotta.** A köteleit, melylyel a gyilkos áldozatát megölte, a vizsgálóbíró az ágy alatt megtalálta. A meggyilkolt vagyonát 400,000 koronára becsülik.

Orosz-japán háboru.

London, szept. 22-én érkezett táviratok jelentik, hogy a port-arthuri hajórajuk a szüntelen ágyuzás daczára, aminek a japánok részéről ki van téve, eltökélt szándéka a kikötőből kitörni és semleges kikötőbe menekülni.

Szent-Pétervár, szept. 22. Az orosz lapok harezteren levő tudósítói elhatározták, hogy visszatérnek Oroszországba. Csúpán egy orosz lap tudósítója marad a harezteren. Az ujságírók azért hagyták ott a harezteret, mert Kuropatkinnal nem tudnak kijönni.

Lipót bajor herceg Visegrádon.

Bécs, szeptember 22. Lipót bajor kir. herceg ma reggel ide érkezett, de nyomban folytatta útját Visegrád felé.

Budapesti árutözsde.

A „Debreczen“ távirati tudósítása.

— szept. 22.

Buza okt.	10 34—
Buza tavaszra	10 68—
Rozs októberre	7 61—62
Rozs tavaszra	8 03—04
Arpa	6 85—86
Zab	7 23—24

TARKASÁGOK.

Az örökös völegény.

Néhány esztendővel ezelőtt a debreczeni szintársulatnál volt egy fura segéd-színész. Ezt a kis figurát a világot jelentő deszkákon fölötte kis szerepekre kárhóztatta

a Gondviselés, no meg a direktor ur böles belátása. Ő tudniillik a színpadon rendszerint annak a komoly külsejű férfinak a dolgát végezte, akinek egész munkássága abból állott, hogy a vendégek névjegyeit államférfiai komolysággal nyújtotta át a ház urnőjének. Néha azonban szavait is, még pedig e szép mondatokat deklamálta nagy ambícióval:

— Tálalva van!

Vagy pedig ezt:

— Igenis nagyságos asszonyom!

A színpadi Jean — mert rendszerint annak hívták — az életben sokkalta kellemesebb szerepet választott magának. Jean ur ugyanis örökös vőlegény volt, amennyiben minden városban szerzett három-négy menyasszonyt. Ugy intézte ugyanis a dolgát: hogy ha néhány szót váltott valakivel, nyomban gyűrűt is cserélt vele. Ezt annál könnyebben tehetette, mert Jean rendkívüli zsenialitással fedezte föl az olyan hölgyeket, akiknél a gyűrűsere művelése minden nagyobb akadály nélkül volt keresztülvihető.

Legutolsó menyasszonyául Debreczenben egy kis kardalos nőcskét szemelt ki. Itt azonban már nem olyan vőlegény volt, mint egyebütt. Az ügy egész komolyan fejlődött, a társulatnál pedig kezdtek hinni, hogy e viszonyhoz némienemű köze van a Jean — ezivének is; következésképp bohém lagzi lesz...

Eljött ezenközben a tavasz szép ünnepe: a virágvasárnap. Es a tavasz langy szellője elfújta a vőlegényt is, hogy más helyen kössön házasságot — in theoria. Fogadkozott ugyan szentül, hogy visszajön pár nap múlva és oltárhoz vezeti a menyasszonyt. Sőt még becsületszavát is adta. De erre a lány ingerülten vágott vissza:

— Most már biztosan tudom, hogy nem jössz vissza.

Es igazsága volt. Hetek multak, de Jean nem hallatott magáról.

A színpadon összeverődött társaságban aztán egy alkalommal szóvá tették ezt a „jegyes” ügyet, s a lányok közül többen vigasztalni kezdték cserben hagyott társnőjüket, mert úgy találták, hogy az egy idő óta igen buslakodik.

— Nem is csudálom, ha sajnálsz, alapjában véve kedves fiu volt.

— Ördögöt volt kedves.

— Hát akkor miért busulsz?

— Mert én 18 koronás tömört arany karikagyűrűt adtam neki, ő pedig — a multkor fedeztem fel — egy hitvány rézgyűrűt húzott az ujjamra.

Mese a varrógépről.

Szerelmem és revolver.

— Saját tudósítónktól. —

— szept. 22.

Kiss József, a kiváló poeta gyönyörű verset írt a varrógépről, amelyben egy szerelmes leányka sorvadó szenvedését festi, megkapó színekkel, meseri rimekben. Ez a szomorú, bus mese mindennapi. Hol itt, hol ott sorvad egy egy szerelmes leányka a berregő varrógép mellett s miközben bánatosan hajlik munkájára és vézna, sovány ujjai szaporán rakják az öltéseket, beteg lette messze-messze kalandozik, elérhetetlen, távoli vágyak után... A szerelmes varrógéplányka bánatos regénye vasárnap Kolozsvárt is megismétlődött, hisz valamennyi olyan egyforma, olyan szomorú.

A külvárosban levendula szagu, kis ablakos hónapos szobában kora reggeltől késő estig szüntelenül zakatolt a varrógép, bus, szerelmes dalokat énekelt mellette egy szép, fiatal, szőke leány. Olykor-olykor mély sóhaj kélt ajkán s tisztá kék szeméből kicsordult egy forró könnyesepp. Titkos bánat ült a lelkén — reménytelenül szeretett. A reménytelen szerelmem beteggé tette a fiatal leányt, arca sápadt lett, beesett szemésem ragyogtak többé oly fényesen, mint azelőtt, hangja elbágyadt, s mint egy hazajáró lélek őgyelgett, ha az emberek közé került.

Igy pusztult el a szép Borbély Terike, ily lassu halállal akarta megölni őt az a léha fiatal ember, aki csak addig szerette, míg kellemes mulatságnak tartotta a kis grizzelt turbékolni. S a leányka sorvadt nap nap után. Türelmetlenkedett. Revolvert vásárolt.

Szombaton este szokatlanul korábban hallgatott el a varrógép zakatolása. Az ablak gondosan le volt függönyözve, az ajtó bezárva és sok-sok letört virág között benn virrasztott a szegény Teréz. Fiatal leánynak becses az élet, nehéz tőle megválni, ha még oly pokoli szenvedés gyötri — szerelmes szívét. Eljött a hajnal, a nap sugarai is bevilágítottak a függönyön keresztül. A vergődő leány még élt. Vasárnap reggel nyolc órakor kopogtattak az ajtón; revolverdörrenés volt a felelet. A szép Teréz szíven lötte magát. Élt még a leány, amikor betörték a szoba ajtaját. Azután gondosan a Karolinakórház sebészeti osztályára vitték, most ott vergődik élet s halál között, opedve várja a megváltó halált s mikor érzi, hogy új, meg új véresepp szivárog ki beteg szívéből, boldogan mosolyog az orvosára:

— Ugy-e meghalok?...

VEGYES HIREK.

* **A dán udvar botránya.** Munte Morgenstjerne kopenhágai ezredes felesége megszökött az aarhusi elmeorvosintézetből, a hová azért internálták, mert az udvari pénztárnál Harald királyfinak egy huszezer frankról szóló váltóját mutatta be kifizetés végett. A királyi ház jogtanácsosa kifogásokat adott be a váltó ellen s azt bizonygatta, hogy Harald herceg aláírása hamisítva van rajta. Ekkor ráfogták az ezredesnőre, hogy elmeháborodott s becsukták az aarhusi örültek házába, a honnan aztán megszökött. Ujabbban jelentik, hogy a férj, Morgenstjerne ezredes megtudta, hogy felesége Bajle városban tartózkodik s kényszerítette, hogy hozzá költözzék. Az asszony azonban tegnap éjszaka újra megszökött, mert tudva azt, hogy férje az örültek házában való internálásakor vele szemben igen lovagiatlanul viselkedett, attól tartott, hogy kiszolgáltatja őt üldözőinek. A férj magához vette néhány tisztársát s üldözőbe vette velük az asszonyt, akit kora hajnalban a városka környékén, a hidegtől teljesen megdermedve meg is találtak. Az ezredes eleintén szép szóval, rá akarta birni nejét az örültek házába való visszatérésre, de amikor látta, hogy a szép szó nem használ, tisztársával közrefogta a kétségbeesetten védekező asszonyt s kivitte a vasuti pályaudvarra, ahol éppen akkor akart elindulni az Aarhusba induló vonat. Az állomáson a várakozó közönség szemeláttára a kalauzok segítségével föltuszkolták a vonatra az asszonyt, aki még akkor is mindenáron szökni akart. A közönség hangosan tiltakozott a brutalitás ellen, de ez mit sem használt, mert a szerencsétlen nőt visszavitték az élőhalottak szomorú házába, Aarhusba. A közvélemény fölháborodva követeli ez ügyben a hatóság beavatkozását s durva barbárságnak itéli nemcsak a férj, de a hatóságok eljárását is.

* **Magyarok Amerikában.** Az interparlamentáris konferencia magyar kiküldötti tiszteletére tegnap bankett volt. Az

üdvözlő beszédre Apponyi fényes szónoklatban válaszolt, erre a kiküldöttek ünnepies menetben a Kossuth-szoborhoz vonultak, amelyre koszorút tettek le. Carfield elnök sirját is megkoszorúzták.

* **Az amerikai elnökválasztás.** A köztársaságik és a demokraták közt a választási küzdelem a legmagasabb fokra hágott. A két párt eikeseredetten áll szemközt és a köztársasági sajtó megvédője a demokratákat, hogy az amerikai rendőrség az ő kedvükért elfajulni engedje a közbiztonsági állapotokat. A rendőrség fittyet hány a szabályrendeleteknek, a demokrata pártbeli vendéglők egész éjjel nyitva vannak és a demokraták kortesei szabadon tehetnek bármit, mert a rendőrség őket nem bánja. Így van ez nemcsak New-Yorkban, hanem minden városban, ahol a köztársaságiak pártja nagyobb a demokratáknál.

* **Gólya az expresszvonaton.** Tegnap reggel Bécs közelében a nyílt pályán hirtelen megállították a keleti expresszvonatot. Az utasok már balesetre gondoltak, de csakhamar kiderült, hogy inkább örvendetes eseményről van szó. Az utasok közt ugyanis volt egy fiatalasszony, akinek utközben egy kis fia született. Az asszony Mihalicz János budapesti szabó felesége. Amikor a vonat megállott, az anyát és gyermekét kivitték a vasuti kocsiból és egy magánháznál helyezték el. Az expresszvonat negyedórát késett.

IRODALOM.

Ifju álmok. Ezen a czimen öt magyar dalból álló zenemű jelenik meg a jövő hónap elején. A szivből fakadó, igazán magyaros daloknak egy a zenéjét, mint a szövegét Kovács László, a fiatal, rokonszenves dalköltő szerette. Kovács László vidám csárdásai és könnyeket fakasztó szomorú nótái közül nem egykettőt széltében, hosszában énekelnek s reméljük, hogy a most megjelenő dalok is csakhamar széles körben fognak elterjedni. A fiatal dalköltőnek 1897 óta ez már a 10. kiadott munkája. Ugy a sajtó, mint a dalkedvelők Kovács László valamennyi dalát igaz melegséggel fogadták. A most megjelenő „Ifju álmok” című dalosfüzet ára két korona. A mű szerkesztőségünkben is megrendelhető.

Magyar regényírók. Ily czimrel a Franklin-Társulat kiadásában nagyszabású irodalmi vállalat indult meg e hó folyamán, amely hatvan diszes kötetben, a magyar regény- és elbeszélő irodalom legkiválóbb alkotásait foglalja egybe, a mult század kezdetétől napjainkig, a magyar festőművészek legjobbainak mintegy ezer eredeti illusztrációjával. — A hatalmas vállalatot, amelyet Mikszáth Kálmán szerkeszt és ő lát el nagyértékű élet- és jellemrajzi bevezetésekkel, ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Herceg Ferenoz-Album lesz a Gajári Ödön szerkesztésével megjelenő Az Ujság független politikai napilap legközelebbi husvéti ajándéka. — Karácsonyra pedig gyönyörű naptárral kedveskedik minden előfizetőjének — kivétel nélkül. — Az Ujság, melynek állandó főmunkatársai: Herceg Ferenoz, Kenedi Géza, Kóbor Tamás, Kozma Andor, Mikszáth Kálmán, nemcsak értékes ajándékokkal lepi meg előfizetőit, hanem kitűnő lapot is ad, mely értesültség, hírszolgálat, és bő tartalom dolgában a legfokozottabb igényeket is kielégíti. — Ennek tudható be Az Ujság-nak páratlanul gyors elterjedése és közkedveltsége az egész országban. Az Ujság előfizetési ára: 1 hóra 2 kor. 40 fillér, negyedévre 7 korona. — Megrendelő czim: Az Ujság kiadóhivatala, Budapest, VII., Kerepesi ut 54. sz.

KÖZGAZDASÁG.

Heti piaczi árak.

— szeptember 22.

A keddi hetivásár áairól a vásárló felügyelőség a következőket jelenti:

	Kor.-tól.	Kor.-ig.
100 klg.		
Buza	18 90—	19 60—
Kétszeres	15—	16—
Rozs	13 80—	—
Árpa	15—	—
Zab	14 80—	—
Tengeri ó	17—	17 20—
uj csöves	0—	—
Köles	15—	—
Szalonna, sós	140—	148—
uj	—	—
Haj	136—	—
Zsir.	144—	144—
Kihizott sertés	—	—
Sertés	9—	—
Széna	7—	8—
II. rendű	8—	9—
Luczerna	5 80—	6—
Bükköny	6—	—
Lóhere	4—	3—
Takarmány szalma	1 20—	—
Alom szalma	10—	8—
Zsup szalma száz kéve	—	—

A hetivásár forgalma kedden a következő volt:

Ló felhajtattott	580
Elkelt	229
Szarvasmarha felhajtattott	880
Elkelt	590
Sertés felhajtattott	1980
Elkelt	1189

REGÉNY CSARNOK.

Csontváz a tűzhelyen.

Angol regény.

Fordította: **Amica.**

34

Kérte Editet, hogy ne mondjon meg mindent a gyermekeinek, nehogy az atyjukat megvessék és Edit készséggel engedelmeskedett.

Azon napnak az estélyén, midőn azok megérkeztek, Edit a boudoirjába hivatta őket és ott beszélt velük.

— Édes gyermekeim, nagyon kellemtelen ujságot kell közölnöm — mondta — és az ő nyugodt arca soha sem volt oly nyugodt, sem az ő édes hangja oly édes és szilárd.

Helén megijedt és az Alan ajkai elhalványultak, amint mondta: — Anyám mondja meg nekünk, mi az.

— Ezt a házat, — kezdte Edit, a fíjára nézve nem fogjuk megtartani és a butorokat Castletonba küldjük. — Mig atyátok külföldön volt, valami szerencsétlen vállalatba vitték bele és sokat veszített. Hogy a kötelezettségeinek eleget tegyen, kénytelen volt elzalogosítani mindenét, a mivel birt — mindenét, egy nagyon csekélységet kivéve. Castleton nem veszítettük el, de évekig be kell azt zárnunk.

Mi tönkre vagyunk menve.

Ezek komoly szavak voltak arra, hogy oly nyugodtan, majdnem hidegen legyenek elmondva és azokat mély csend követte. Alan és Helén nem tudták az anyjuk szavait realizálni, mig az hangsúlyozással ismételte:

— Ti nem értettetek meg engem. Drágáim, mi tönkre vagyunk menve.

Ekkor a testvérek leverve, bódultan, egymásra néztek és az anyjukra, mig Helén az Edit keblére vetette magát és Alan lehajtotta a fiatal fejét hozzá, azt sugva:

— Anyám, mi mi dnyáján szeretjük egymást és együtt vagyunk és együtt el tudjuk azt a csapást viselni. Ott, ahol szeretet van, a zöldségből készült ebéd jobban izlik, mint a lakmározás ott, hol a kölcsönös szeretet hiányzik.

— Fiam, igazad van!

A pillanatban megnyílt az ajtó és a De l'Orme Guy kellemes, de megtört alakja állott előttük.

Midőn nyugodtabbak voltak és a lobogó tűz előtt ültek, Edit azt mondta férjének:

— Guy, kérlek, hallgasd meg, ami mondanivalóm van hozzád. Midőn egy évvel ezelőtt feleségeddé tétted, a szinpadról vettél el.

— Igen — egy borzasztó élettől — szakította félbe a férje, megrázkódva — tudom, hogy mily kifejezhetetlenül terhedre volt az az élet. Kérlek, ne említsd.

— Hogy akkor mit gondoltam, az most semmit sem határoz — mondja Edit. Hagyjuk azt. Én visszatérek a szinpadra.

— Edit, hogy érted ezt?

— Csak úgy, hogy az előbbi hivatásomat folytatom — és ismét énekelek.

— Nem, soha! — kiáltotta Guy hével. Az én feleségem nem lesz színésznő!

— Csitt, édes Guy! Annak meg kell lenni. Ezek a gyermekek bőségben és fényűzésben születtek és növekedtek, nem szabad megengedni, hogy a világgal küzdenek. — Azoknak a földeknek, melyek századok óta a családod birtokában voltak, nem szabad idegen kezekbe jutni, vagy adóssággal megterhelni, a fiadra szállani. Ami engem illet, hidd el nekem, egyedüli boldogságomat abban fogom találni, hogy visszaszerezem azt, ami elveszett. Alan, Helén, kérjétek értem — mondjátok meg az atyátoknak, hogy nekem nem fáradság a férjemért és gyermekeimért dolgozni. Oh, Guy, engedd, hogy azt tegyem. Alan sokkal fiatalabb és te sokkal betegesebb vagy, mint hogy az általam kitűzött feladatot teljesíthetnétek. — A hangom bizonynyal az égtől nyert adomány, melyet nem lehet és nem szabad félrevetni. — Guy, ne fordulj el, mert meg kell engem hallgatnod.

(Folyt. köv.)

1 liter

Borhegyi borvíz

8 krajczár,

mely kitünő, üdítő egészséges ital, kapható

Máyer Jenőnél

előbb

Geréby Fülöp utódai Debreczen.

Üveg botét 4 krajczár.

Szőnyeg,

☒ függöny, butorszövet, ☒ linoleum

● raktárunkat, saját házunkba ●

Kossuth-utca 5. sz.

|| föulzetünk emeleti helyi- ||
|| ségeibe helyeztük által. ||

A még raktáron levő szőnyeg, függöny, butorszövet, ágy- és asztalterítőket ameddig a készlet tart

◆ szállított árak mellett ◆
árusítjuk el.

Bosznay J. és Társa.

Debreczen Kossuth-u. 5.

Csödkiárulás!

A Komáromi József csödtömegéhez tartozó: papíráruk, rajz, író, iskolai és festő-szerek maradványa az eddiginél is sokkal olcsóbban árusittatik:

Kossuth-utca 6. szám,
a drogéria mellett.

Fontos gyomorba jásoknak

Étvágyhiányt, gyomorfájdalmakat, émelygést, gyomor gyengeséget, emésztési zavarokat, főfájást stb. megszüntet azonnal a világhírű valódi

BRÁDY féle

Máriacelli gyomorcseppek.

Sok ezer köszönő és elismerő nyilatkozat! Kis üveg használati utasítással 80 fillér, nagy üveg 140 kor. Gyógyszertárakban kapható.

Főraktár: BRÁDY C. gyógyszerháza a „Magyar királyhoz“ Bécs, honnan kívánatra ingyen küldetik az érdekes „Spezialbrochür“.

5 korona leküldése után 6 kis üveg 450 kor. beküldése mellett 3 nagy üveg isz bármilyen küldve. Képviselet Magyarországra részére Török József gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12.

Óvakodjunk utánzatoktól! A valódi Máriacelli gyomorcseppek fenti védjeggyel és aláírással legyenek ellátva.

Apró hirdetés.

Díja 10 szög 40 fillér, minden további szög 4 fillér, vastagabb betűkkel nyomtatott szög 8 fillér.

ÜZLETHELYISÉGET keresek november elsejére, Hungária kávéháztól Hunyadi utcáig. Czim a kiadóban.

10.917. sz. 1904.

Temesvári vásár-hirdetés.

Az idei temesvári szent Mihály

országos vásár

1. évi szeptember hó 29-től bezárólag — október hó 3-áig fog megtartatni. —

Mindenféle állat felhajtása

az országos vásárra szeptember hó 29-től — csütörtökön reggel 5 órától kezdve —

meg van engedve.

Temesvárott, 1904 évi szeptember hó 16.

A városi főkapitányságtól:
Bandl Rezső, főkapitány.

Bánati ló-, szarvasmarha-, juh- és sertésvásár. Gyümölcs-, mezőgazdasági, kereskedelmi- és iparvásár.

Új férfi szabó üzlet megnyitás!

Értesitem a t. közönséget, hogy helyben **Kossuth-utca 8. szám alatt**, a színház mellett, az

Angol szabóhoz czimmel

elegáns, modern igényű férfi szabó üzletet nyitottam, hol elvállalok mindennemű aszalmámba vágó megrendeléseket kívánat szerint, a legújabb fazon és divat után.

Raktáramon nagy választékban tartok divatos **angol- és francia** szöveteket.

Amennyiben üzletemben kiváló munkásokat alkalmaztam és a megrendelt ruhák saját felügyeletem alatt készíttetnek, azoknak szabását egyedül végzem. Külföldön szerzett sok évi tapasztalataim folytán bátran ígérhetem, hogy a nagyközönség igényeit a legnagyobb mérvben ki fogom elégíteni, valamint üzletem iránti vonzalmát kiűnő izlésem és megbízhatóságommal biztosítom.

Miért is magamat szíves figyelmébe és jóindulatába ajánlva, maradtam kiváló tisztelettel

Rosenberg József,
férfi szabó és szabász

— Kossuth-utca 8. szám. —

Hirlapelárusítók felvételnek

a „**Debreczen**” elárusítására városi nyomdában, városház, keresztépület

— Aki —

olcsón, jól, praktikusán és modernül építkezni akar,

forduljon

BORSODY I. S. építész

irodájához Debreczen, Hunyadi-u. 21.

Építkezésekre törlesztéses kölcsönt előnyösen eszközöl ki. — Biztos sikerrel előkészít a kőműves, kőfaragó és ácsmesteri vizsgára. — Építő iparosoknak olcsón készít tervrajzokat, költségvetést.

KOCH TESTVÉREK

DEBRECZEN, Piacz-utca 51., Csanak-ház.

Többoldalú felszólításnak készséggel eleget téve, Debreczenben (Piacz-u. 51. sz. a. a Csanak házban) **KOCH TESTVÉREK** cég alatt f. hó végén budapesti főüzletünk mintájára egy, a mai kor igényeinek megfelelően berendezett fióküzletet nyitunk, mely cégünk egyik beltágjának, Koch Arthur személyes vezetése alatt fog állani. Férfi-, fiu-, leány- és gyermekruhák állandóan dús választékban, a legújabb divatnak megfelelő kivitelben nagyon jutányos, de kizárólag szigorúan „Szabott árak” mellett adatnak el.

Külön mérték-osztályunkra kiváló gondot fordítunk. Angol és skót kelmékből, budapesti műhelyünkben a legkényesebb igényeket kielégítő ruhák a legrovidebb időn belül készülnek.

Tisztelettel kérjük, sziveskedjék bennünket ruhaszükségleteinek beszerzésénél b. rendelésével megtisztelni; mindenkor igyekezni fogunk cégünk irányában fennálló általános bizalomnak minden tekintetben megfelelni.

Kiváló tisztelettel **KOCH TESTVÉREK.**